

**Odpovědnost za škodu
způsobenou při výkonu veřejné moci
(z.č.82/1998 Sb., v platném znění)**

Vybrané otázky správního práva a
veřejné správy III

27.3.2015

doc.JUDr. Soňa Skulová, Ph.D.

Odpovědnost za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., v platném znění

Upravuje odpovědnost:

- za **škodu** (= „majetková újma“, „újma na jmění“ - § 2894 OZ),
- za **nemateriální újmu** (OZ: „nemajetková újma“)

způsobené:

při výkonu veřejné moci:

- rozhodnutím
- nesprávným úředním postupem

Důvody k uplatnění odpovědnosti:

Vznik **škody**

= majetková *újma* vyčíslitelná v penězích, včetně ušlého zisku.

(§ 2952 OZ – „Hradí se skutečná škoda a to, co poškozenému ušlo (ušlý zisk).) = *kompenzace*.

Vznik **nemajetkové újmy**

= újma na právu *nemateriální povahy*.

Za ni náleží zadostiučinění (= *satisfakce*). Může být také v penězích (§ 31a odst. 2 z.82/98).

Exkurz: Pojem právní odpovědnost

- Vedle odpovědnosti morální (etické), politické.
- **Definice:** *Sekundární povinnost snášet nepříznivé následky svého protiprávního chování*
- Nepříznivé následky = **sankce**
= nová povinnost

Druhy sankcí: *trestající, obnovující* (včetně náhrady škody, či poskytnutí zadostiučinění)

Ve veřejné správě - *oba typy sankcí.*

Exkurz: základní druhy právní odpovědnosti

Základní členění:

- trestněprávní
- občanskoprávní
- správněprávní

Vzájemně se doplňují, mají styčné oblasti.

Zařazení odpovědnosti dle z.82/98 Sb.

V podmínkách veřejné správy :
odpovědnost dle z.č. 82/98 Sb.

na rozhraní odvětví práva:

občanského a *správního*
(veřejného).

Součástí systému *záruk zákonnosti* VS:

- *kontrola* VS (včetně instanční a soudní)
- *zrušení, změna a sistace* vadných aktů a dalších úkonů
- *odpovědnost* ve veřejné správě.

Navzájem *souvisejí, navazují* na sebe.

Dokonaleji – po novelizaci (2006), s novým správním řádem, soudním řádem správním.

Evropský a ústavní základ:

- Naplňuje standardy Rady Evropy:
 - **EÚLPZS – čl. 41** (právo na spravedlivé zadostiučinění - subsidiární),
 - **judikatura ESLP** (přiznává satisfakce v případě porušení Úmluvy).

- **Čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod :**

*„Každý má právo na náhradu **škody** způsobené mu nezákonným **rozhodnutím** soudu, jiného státního orgánu či orgánu **veřejné správy** nebo **nesprávným úředním postupem**.“*

Jde tedy o odpovědnost všech vykonavatelů veřejné správy (nejen *státní* správu, ale i *územní samosprávy*).

Zákon č. 82/1998 Sb. II

- k němu se použije **Občanský zákoník *podpůrně***
(v otázkách neupravených – zejm. rozsah a způsob náhrady škody).

= **Zvláštní úprava** odpovědnosti za škodu a imateriální újmu.

Občanskoprávní znaky odpovědnosti dle z.č. 82/98 Sb.

- vztah *mezi poškozeným a škůdcem* (rovnost),
- *příčinná souvislost* (škoda – protiprávní jednání – škodlivý následek),
- *princip odškodnění – satisfakce* dle OP,
- o nároku **rozhodují obecné soudy**,
- v úvahu připadá *mimosoudní řešení*
(= „předběžné projednání nároku).

NOZ předpokládá existenci speciálních úprav:

- **§ 2895:**

„Škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvláštním zákonem.“

Veřejnoprávní speciality odpovědnosti dle z.č.82/98 Sb.:

- ✓ škoda (újma) vznikla při výkonu veřejné moci (správy)
= *ze vztahu veřejnoprávního* (VP – SP),
- ✓ poškozený a škůdce *nejsou ve vztahu rovnosti*,
- ✓ *není u nich stejná vázanost Ústavou a zákony*
neboť „*škůdce*“ *vázán zásadou legality*.
- ✓ *Nejsou liberační důvody, neboli odpovědnost je absolutní*
(*nelze se zprostit*).

VP specialita odpovědnosti dle z.č.82/98 Sb.:

Shora uvedené znaky představují

hlavní důvody zvláštní právní úpravy

(+ úprava regresních úhrad).

Odpovědnost orgánů veřejné moci

Ovládány *zásadou legality*

(čl. 2 odst. 3 Ústavy, čl.2 odst. 2 Listiny, §
2 odst. 1 SŘ)

= moc má znát svá pravidla a respektovat je.

zvýšená odpovědnost

- **absolutní** (nelze se zprostit)

Kdo je odpovědný za škodu nebo nemateriální újmu:

- **Stát** při výkonu veřejné moci.
- **Územní samosprávné celky** při výkonu veřejné moci
svěřené jim zákonem nebo na základě zákona **v samostatné působnosti.**

Zde *odpovědnostní vztah* vůči poškozenému.

Škůdce	x	Poškozený
(orgán veř. moci)		(jednotlivec)

Odpovědnost **státu**

- za škodu **způsobenou**:
 - - **státními orgány**
 - **pr. a fyz. osobami při výkonu státní správy**
 - **ÚSC při výkonu přenesené působnosti**
(zákonem nebo na základě zákona – tedy např. VPS)
- + **za činnost notáře** jako soudního komisaře a za **úkony exekutora** při výkonu exekuční činnosti).

Odpořědnost za:

A) *nezákonně rozhodnutí.*

Podmínky uplatnění nároku:

- rozhodnutí *pravomocné,*
- pro nezákonnost *zrušeno nebo změněno* příslušným orgánem
- využity *procesní prostředky,* jeř k ochraně práva zákon poskytuje.

Které procesní prostředky:

všechny, které zákon k ochraně práva poskytuje:

- řádné
- mimořádné (s výjimkou návrhu na obnovu řízení)
- a další, s jejichž uplatněním je spojeno zahájení řízení (správního, soudního).

Ovšem – nejde-li o případ hodný zvl. zřetele.

Kdo uplatňuje nárok:

účastník řízení, nebo ten, s nímž mělo být jednáno jako s účastníkem, ale nebylo tomu tak.

Odpovědnost za:

B) *nesprávný úřední postup*

- Zákonem tento pojem není definován.
- Patří sem i tzv. *nečinnost*.
- Jde o „zbytkovou kategorii“ (tj. náleží sem, co nespadá pod pojem nezákonné rozhodnutí).
- Příklady z judikatury (např. ztráta spisu, nesprávná skartace spisu, poškození zajištěného důkazu, ...)

Postup při uplatnění nároku I

- pro A) i B) –
nutno „předběžné“ projednání s příslušným úřadem (= mimosoudní cesta).
- Určení úřadu oprávněného jednat jménem státu: = příslušné ministerstvo.

Postup při uplatnění nároku II

- Předběžné projednání *nutné pro uplatnění nároku u soudu.*
- Příslušný úřad buď přizná zcela nebo zčásti – lhůta 6 měsíců.
- Nepřizná-li = nárok není uspokojen zčásti nebo zcela

nutno návrh k soudu.

(příslušnými jsou *soudy obecné, v civilním procesu*).

Odpovědnost ÚSC :

- A) za *nezákonné rozhodnutí*:
 - vydané **ve správním řízení**,
(podmínky uplatnění nároku obdobné jako u odpovědnosti státu za nezákonné rozhodnutí).
 - vydané **postupem mimo správní řízení**.
(nárok lze uplatnit tehdy, pokud bylo vykonatelné rozhodnutí zrušeno pro nezákonnost příslušným orgánem).
- B) za *nesprávný úřední postup*
(včetně nečinnosti).

Nárok u A) i B) se uplatňuje **přímo vůči ÚSC**.

Promlčecí doby

- U nároku na náhradu škody:
 - Subjektivní: 3 roky
 - Objektivní: 10 let.
- Po dobu předběžného projednání (max. 6 měsíců) – lhůta neběží.

Regresní úhrady

- = odpovědnost se vrací zpět k těm, kdo způsobili vznik škody nebo újmy.
- až po jednotlivé fyzické osoby (= „*ti, kdo se podíleli na vydání rozhodnutí, či NÚP*“).
- Nutno ovšem *prokázat zavinění*.

Promlčecí doba: 1 rok od zaplacení škody, újmy nebo regresu tím, kdo požaduje regres.

Způsob a rozsah náhrady škody

- některá speciální ustanovení oproti OZ.
 - Náhrada nákladů řízení
 - Náklady zastoupení.
- Náhrada ušlého zisku – v prokázané výši.

Děkuji za pozornost.